

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України

№ _____

**ПРИМІРНА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ ПСИХІАТРІЯ**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ – 22 «Охорона здоров'я»

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ НА
ДОДИПЛОМНОМУ РІВНІ ОСВІТИ – Медицина, Лікувальна справа

Розроблено групою експертів МОЗ з деяких питань проходження інтернатури за спеціальністю «Психіатрія», склад якої затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 1.11. 2021 №2390 (додається)

Рецензовано групою експертів МОЗ України за напрямками «зазначає МОЗ», склад якої затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.10.2020 №2455

Примірну програму розглянуто після надходження всіх зауважень та пропозицій.

Вступ

Ця програма розроблена на основі: 2005/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 7 вересня 2005 р. «Про визнання професійної кваліфікації» зі змінами, внесеними Директивою 2013/55/ЄС; Положень Хартії навчання медичних фахівців у Європейській спільноті, прийнятої у 1994 р. Європейською спілкою медичних фахівців (як орієнтир при розробці програм підготовки в інтернатурі та подальшого удосконалення Положення про інтернатуру).

У цій програмі описані умови для присвоєння спеціальності «Психіатрія», виконання яких необхідне у процесі проходження інтернатури. Послідовно наводяться освітні вимоги до лікарів, які продовжують освіту в інтернатурі.

Психіатрія є галуззю медицини, однак має специфічні відмінності від інших медичних дисциплін. Як і інші медичні галузі, психіатрія передбачає діагностику, лікування, профілактику, а також наукові дослідження психічних розладів та захворювань. Функціонування психіки тісно пов'язане не лише з безпосереднім впливом біологічних факторів, але й залежить від суб'єктивних психічних переживань, а також соціальних вимог до адаптації та самореалізації (біопсихосоціальна модель). Тому психіатрія, з одного боку, тісно переплетена з психотерапією (наукою про динаміку та економіку суб'єктивного), а з іншого — із соціальними дисциплінами.

Різні теорії та моделі психіатричного знання і психіатричної практики беруть свої витоки як з природничих (генетика, нейрофізіологія, нейрохімія), так і з гуманітарних (психологія, психотерапія, соціологія) наук. При цьому природа переважної більшості психічних розладів та хвороб залишається досі невідомою. З цього зрозуміло, що навчання психіатрії вимагає гнучкого поєднання знань у всіх названих областях і особливо вміння застосовувати ці знання як у типових (стандартних), так і індивідуально значимих для кожного пацієнта ситуаціях.

Відтак, сучасна психіатрія передбачає оволодіння якомога ширшим спектром навичок та умінь проведення диференційно-діагностичних, лікувальних (включаючи психотерапевтичні), реабілітаційних та профілактичних заходів щодо пацієнтів з психічними розладами та здорового населення.

Головною метою навчання в інтернатурі з психіатрії є набуття здатності розуміти, розпізнавати, лікувати і запобігати психічним розладам та захворюванням самостійно й під власну відповідальність. Набуття цих здатностей у психіатрії традиційно пов'язане з навчанням за традиційними методами набуття знань та під супервізією (детальніше див. п. 3.4.).

У цій Програмі, згідно з базовими визначеннями, наведеними у англійській літературі (див., наприклад, словники «Merriam Webster's» або «Oxford English Dictionary») терміни «психічний розлад» і «психічна хвороба» вживаються як еквівалентні. Слід, відтак, вважати, що теоретичне і практичне розмежування цих термінів у вітчизняному вживанні є недостатньо обґрунтованим.

I. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

Спеціальність «Психіатрія» галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	
Складник системи освіти	Освіта дорослих, післядипломна освіта у сфері охорони здоров'я, спеціалізація (первинна)
Кваліфікація	Професійна кваліфікація Лікар-спеціаліст
Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за освітніми програмами відповідної спеціальності, та їх результатів навчання	Диплом магістра (спеціаліста – для випусків до 2021 року) за спеціальностями Медицина, Лікувальна справа
Форма проходження інтернатури	Очна
Мова	Українська
Академічні права інтерна	Безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за №1081/36703 №1254

Рівень оволодіння	Для кожної компетенції, практичної навички визначаються в кожному з діапазонів від «А» до «D»: А: Має знання, описує ... В: Виконує, керує, демонструє під наглядом. С: Виконує, керує, демонструє самостійно. Д: Вчить або контролює інших у виконанні, управлінні, демонстрації.
Обсяг програми	2 академічні роки, 31,2 кредитів ЄКТС (936 годин практичного та теоретичного навчання, додаткова програма: інформаційні медичні технології — 4; медичне право — 4; менеджмент в охороні здоров'я — 8; лікова психологія — 8; медицина катастроф — 8)

Роки навчання	Початок навчання/проходження інтернатури			Закінчення навчання/проходження інтернатури		
	Освітня частина	Практична частина	Державна Атестація	Освітня частина	Практична частина	Державна Атестація
1	1 рік навчання — 01.10	1 рік навчання — 01.08	1 рік — річна атестація 30.12	1 рік навчання — 31.12	1 рік навчання — 30.09	-
2	2 рік навчання — 01.04 ...	2 рік навчання — 02.01	-	2 рік навчання — 30.06	2 рік навчання — 31.03	Заключна атестація - 30.06

II. ГРАФІК ОСВІТНЬОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ

Тривалість підготовки в інтернатурі: 22 місяці (3432 годин) (114,4 кредитів ECTS).

Освітня частина: (заклади вищої або післядипломної освіти) 6 місяців (936 годин, 31,2 кредитів ECTS), три місяці щорічно (15,6 кредитів ECTS на рік).

Практична частина: (бази стажування) 16 місяців (2496 год.)

МІСЯЦІ

	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
I-й	Б	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
II-й	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К*	К*	К	В

Б – практична частина підготовки на базі стажування;
К – освітня частина підготовки - навчання на кафедрі;
К* – опрацьовується щодо перенесення на інші місяці;
В – відпустка.

III. ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИX КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПО ЗАКІНЧЕННЮ ІНТЕРНАТУРИ

Інтегральна компетентність	<p>ІК 01. Здатність адаптуватися до нових умов і ситуацій та спроможність автономно діяти у них.</p> <p>ІК 02. Спроможність до роботи у команді, зокрема у міждисциплінарній та інтернаціональній.</p> <p>ІК 03. Комуникативна компетентність: спроможність до ефективної професійної та міжособистісної комунікації, вміння спілкуватися з людьми з особливими потребами, дітьми та особами літнього віку.</p> <p>ІК 04. Лідерство у розробці та впровадженні інновацій та їх використання у професійній діяльності.</p> <p>ІК 05. Вміння визнавати власні помилки та запобігати, мінімізувати негативні наслідки.</p> <p>ІК 06. Демонстрування лідерських навичок, уміння ухвалювати рішення та брати на себе відповідальність за управління ситуацією, вміння делегувати завдання іншим членам команди.</p> <p>ІК 07. Спроможність до організації правового забезпечення та менеджменту професійної діяльності.</p> <p>ІК 08. Спроможність організувати та диференційовано залучити хворих до різних форм лікувально-трудої діяльності, виявити ознаки тимчасової та стійкої, часткової чи повної втрати працездатності, визначити професійні обмеження.</p>
-----------------------------------	---

**Загальні
компетентності**

ЗК 01. Знання основ законодавства України про охорону здоров'я та їх застосування у щоденній практиці.

ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу, синтезу, опрацювання інформації, зокрема з різних джерел та у взаємозв'язку зі своєю сферою діяльності.

ЗК 03. Спроможність до самооцінки власних досягнень та підвищення їх рівня.

ЗК 04. Спроможність усно і письмово спілкуватися державною мовою при заповненні медичної документації та спілкуванні з пацієнтами.

ЗК 05. Уміння використовувати інформаційно-комунікаційні технології, володіння навичками роботи з комп'ютерною технікою.

ЗК 06. Спроможність до критичного мислення, аналізу та вирішення ситуативних проблем в медичній практиці.

ЗК 07. Дотримання деонтологічних норм у професійній діяльності (належна професійна поведінка).

ЗК 08. Спроможність реалізувати систему знань і практичних умінь щодо забезпечення здорового способу та безпеки власного життя і пацієнтів, сприяти усуненню його негативних впливів на здоров'я суспільства, сприяти підвищенню якості життєво важливих складових (вода, повітря, харчові продукти і т. д.).

ЗК 09. Демонстрування соціальної активності та відповідальної громадянської позиції у лікарській діяльності.

ЗК 10. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ЗК 11. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

ЗК 12. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

ЗК 13. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги, домедичної допомоги за міжнародними протоколами.

ЗК 14. Знати покази, протипокази, побічні дії препаратів, які використовуються в лікарській практиці та побічну дію препаратів, які приймаються пацієнтом системно.

ЗК 15. Володіти загальними знаннями щодо організації психіатричної допомоги в республіці, місті та ін., організації роботи швидкої психіатричної допомоги.

ЗК 16. Порядок психіатричного огляду хворих, питання госпіталізації до психіатричного стаціонару в добровільному, невідкладному чи примусовому порядку.

ЗК 17. Основні питання загальної психопатології: прояви астеничного синдрому, різні варіанти афективних синдромів, неврозоподібних синдромів, маячних та галюцинаторних синдромів, кататонічного синдрому, судорожного синдрому, синдромів потьмареної свідомості, амнестичні синдроми та недоумства.

ЗК 18. Клінічну картину психічних захворювань, їх етіологію, патогенез, диференційну діагностику та лікування

ЗК 19. Симптоматику станів, що потребують невідкладної або примусової госпіталізації, застосування методів інтенсивної терапії (гіпертоксична шизофренія, епілептичний статус, тяжкий алкогольний делірій, тяжкі депресії, суїцидальні спроби, нейрорептичні ускладнення, тощо).

ЗК 20. Методи дослідження психічно хворих і, передусім, клінічно-психопатологічні можливості інструментальних та спеціальних параклінічних методів діагностики в психіатрії.

ЗК 21. Методи психофармакотерапії.

ЗК 22. Методи психотерапії.

ЗК 23. Питання тимчасової та стійкої непрацездатності, МСЕК, питання диспансеризації та реабілітації психічно хворих.

ЗК 24. Питання судово-психіатричної та військової експертизи психічно хворих.

**Професійні
компетентності**

ПК 01. Вміти оцінити при розпитуванні та одночасному спостереженні особливості поведінки, зовнішній вигляд, висловлювання хворого, що дають можливість припустити наявність психічного захворювання.

ПК 02. Вміти одержати достатні для попередньої оцінки анамнестичні відомості (із супроводжуючої хворого медичної та іншої документації, у осіб, які його супроводжують та у самого хворого) про його преморбідні індивідуальні особливості, про характер хворобливих проявів з моменту їх виникнення та провокуючі фактори.

ПК 03. Вміти виявити особливості психосоматичного та неврологічного стану хворого.

ПК 04. Вміти визначити необхідність в спеціальних методах дослідження (лабораторних, рентгенологічних та функціональних), організувати їх виконання та дати їм правильну інтерпретацію.

ПК 05. Вміти встановити попередній діагноз на синдромальному та нозологічному рівнях, провести диференціальний діагноз.

ПК 06. При необхідності організувати та провести невідкладну допомогу (гамування різних видів збудження, заходи для переривання серії випадків при тяжких нейролептичних ускладненнях чи токсичних станах).

ПК 07. Вміння визначити показання для необхідної медичної допомоги: при наявності показань організувати переведення хворого до реанімаційного відділення багатопрофільної лікарні, організувати нагляд та лікування хворих в амбулаторних умовах диспансерної психіатричної дільниці, визначити тенденцію до затяжного характеру хворобливого стану і в цих випадках організувати направлення хворих до денного стаціонару чи санаторного відділення психіатричної лікарні, визначити показання для невідкладної госпіталізації (гострі психотичні стани з вираженим маяченням і тенденцією до агресії та ін.).

ПК 08. Вміння визначити показання для планової госпіталізації для проведення ретельного обстеження та підбір лікування у стаціонарних умовах (при неефективності лікування в амбулаторних умовах та погіршення клінічної картини захворювання, при необхідності проведення різних видів стаціонарної психіатричної експертизи).

ПК 09. Вміти при знаходженні хворого у стаціонарі застувати весь комплекс заходів, необхідних для визначення діагнозу (якщо в амбулаторних умовах його неможливо встановити), організувати відповідне лікування;

ПК 10. Вміння проведення психопатологічного обстеження хворого з виявленням динаміки психопатологічного стану, правильно оцінити особливості та їх співвідношення із актуальним психосоматичним станом

ПК 11. Вміти обґрунтувати тактику медикаментозної терапії з урахуванням індивідуальних особливостей хворого та загальних закономірностей перебігу хвороби.

ПК 12. Вміти співвіднести долю біологічних та психосоціальних закономірностей перебігу хвороби.

ПК 13. Вміти співвіднести долю біологічних та психосоціальних методів терапевтичного впливу залежно від етапу хвороби.

ПК 14. Вміти забезпечити спадкоємність терапії при наданні хворим стаціонарної та амбулаторної (диспансерної) допомоги.

ПК 15. Вміти розробити для хворих індивідуальні програми реабілітації, що проводяться на фоні комплексної медикаментозної терапії.

ПК 16. Вміти провести первинну соціально-трудова експертизу в лікувально-консультативній комісії (ЛКК) з подальшим поданням документів на МСЕК.

ПК 17. Вміти передбачити заходи із попередження рецидивів та ускладнень хвороби, спадкоємний зв'язок з диспансером, рекомендації щодо підтримуючої терапії, трудової реабілітації та соціально-гігієнічні рекомендації хворому та його близьким.

ПК 18. Вміти проводити диспансеризацію хворих.

ПК 19. Вміти оформляти необхідну медичну документацію.

ПК 20. Вміти проводити штучне годування через зонд.

ПК 21. Вміти проводити внутрішньовенне (в т.ч. краплинне) вливання лікарських речовин.

ПК 22. Вміти проводити електросудомну терапію.

ПК 23. Вміти проводити штучне дихання.

ПК 24. Вміти проводити непрямий масаж серця.

IV. ЗМІСТ ОBOB'ЯЗKOBИХ КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Курс	Психіатрія	
Інтегральний блок для 1 та 2 року навчання	Передбачають набуття здатності розуміти, розпізнавати, лікувати і запобігати психічним розладам та захворюванням самостійно й під власну відповідальність. Набуття цих здатностей у психіатрії традиційно пов'язане з навчанням за традиційними методами набуття знань та під супервізією.	
Знання	Уміння	

- основи законодавства про охорону здоров'я та директивні документи, які обумовлюють діяльність органів та установ охорони здоров'я;

- загальні питання щодо організації психіатричної допомоги в республіці, місті та ін., організації роботи швидкої психіатричної допомоги;

- порядок психіатричного огляду хворих, питання госпіталізації до психіатричного стаціонару в добровільному, невідкладному чи примусовому порядку;

- основні питання загальної психопатології: прояви астенічного синдрому, різні варіанти афективних синдромів, неврозоподібних синдромів, маячних та галюцинаторних синдромів, кататонічного синдрому, судорожного синдрому, синдромів потьмареної свідомості, амнестичні синдроми та недоумства;

- клінічну картину психічних захворювань, їх етіологію, патогенез, диференційну діагностику та лікування;

- симптоматику станів, що потребують невідкладної або примусової госпіталізації, застосування методів інтенсивної терапії (гіпертоксична шизофренія, епілептичний статус, тяжкий алкогольний делірій, тяжкі депресії, суїцидальні спроби, нейролептичні ускладнення, тощо); методи дослідження психічно хворих і, передусім, клінічно-психопатологічні, можливості інструментальних та спеціальних параклінічних методів діагностики в психіатрії;

- основи фармакології, фармакокінетики та фармакотерапії захворювань, інші методи біологічної терапії, основи психотерапії;

- принципів проведення оцінки тимчасової та стійкої

- оцінити при розпитуванні та одночасному спостереженні особливості поведінки, зовнішній вигляд, висловлювання хворого, що дають можливість припустити наявність психічного захворювання;

- одержати достатні для попередньої оцінки анамнестичні відомості (із супроводжуючої хворого медичної та іншої документації, у осіб, які його супроводжують та у самого хворого) про його преморбідні індивідуальні особливості, про характер хворобливих проявів з моменту їх виникнення та провокуючі фактори;

- виявити особливості соматичного та неврологічного стану хворого;

- визначити необхідність в спеціальних методах дослідження (лабораторних, рентгенологічних та функціональних), організувати їх виконання та дати їм правильну інтерпретацію;

- встановити попередній діагноз на синдромальному та нозологічному рівнях, провести диференціальний діагноз;

- при необхідності організувати та провести невідкладну допомогу (гамування різних видів збудження, заходи для переривання серії судомних нападів при епілептичному статусі, тяжких нейролептичних ускладненнях чи токсичних станах);

- визначити показання для послідуєчої медичної допомоги: при наявності показань організувати переведення хворого до реанімаційного відділення багатопрофільної лікарні, організувати нагляд та лікування хворих в амбулаторних умовах диспансерної психіатричної дільниці, визначити тенденцію до затяжного характеру хворобливого стану і в цих випадках організувати направлення хворих до денного стаціонару чи санаторного відділення психіатричної лікарні,

непрацездатності, МСЕК, питання диспансеризації та реабілітації психічно хворих;
- принципів проведення судово-психіатричної та військової експертизи психічно хворих.

визначити показання для невідкладної госпіталізації (гострі психотичні стани з вираженим маренням і тенденцією до агресії та ін.), визначити показання для планової госпіталізації для проведення ретельного обстеження та підбір лікування у стаціонарних умовах (при неефективності лікування в амбулаторних умовах та погіршення клінічної картини захворювання, при необхідності проведення різних видів стаціонарної психіатричної експертизи);
- при знаходженні хворого у стаціонарі застувати весь комплекс заходів, необхідних для визначення діагнозу (якщо в амбулаторних умовах його неможливо установити), організувати відповідне лікування;
- проведення психопатологічного обстеження хворого з виявленням динаміки психопатологічного стану, правильно оцінити особливості їх співвідношення із психопатологічною соматичного стану, характер симптоматикою;
- обґрунтувати тактику медикаментозної терапії з урахуванням індивідуальних особливостей хворого та загальних закономірностей перебігу хвороби;
- співвіднести долю біологічних та психосоціальних закономірностей перебігу хвороби;
- співвіднести долю біологічних та психосоціальних методів терапевтичного впливу в залежності від етапу хвороби;
- забезпечити спадкоємність терапії при наданні хворим стаціонарної та амбулаторної (диспансерної) допомоги;
- розробити для хворих індивідуальні програми реабілітації, що проводяться на фоні комплексної медикаментозної терапії;

- організувати та диференційовано залучити хворих до різних форм лікувально-трудової діяльності, виявити ознаки тимчасової та стійкої, часткової чи повної втрати працездатності, визначити професійні обмеження;
- проводити первинну соціально трудову експертизу в лікувально-консультативній комісії (ЛКК) з подальшим поданням його документів на МСЕК;
- передбачити заходи по попередженню рецидивів та ускладнень хвороби, спадкоємний зв'язок з диспансером, рекомендації щодо підтримуючої терапії, трудової реабілітації та соціально-гігієнічні рекомендації хворому та його близьким;
- проводити диспансеризацію хворих;
- оформляти необхідну медичну документацію.

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння	Обов'язкова кількість маніпуляцій, медичних процедур (за можливості визначення)
1	Проведення діагностичного огляду хворого з психічним розладом	С	60
2	Складання консультативного висновку лікаря-психіатра	С/D	60
3	Проведення психодіагностичного дослідження з використанням стандартних психометричних тестів, стандартизованих діагностичних опитувальників та шкал та складання протоколу патопсихологічного дослідження	С/D	30
4	Оцінка результатів лабораторних клініко-біохімічних досліджень	С	30
5	Аналіз результатів електроенцефалографічного дослідження хворого на епілепсію та складання висновків	С	30
6	Складання схеми припинення епілептичного статусу	С	15
7	Оволодіння методом розгальмування хворих в стані кататонічного ступору	С/D	15
8	Надання невідкладної допомоги при маніакальному збудженні	С/D	15
9	Надання невідкладної допомоги при спробах чи загрозі суїциду	С/D	15
10	Надання невідкладної допомоги при станах збудження та агресивності	С/D	15

11	Проведення штучного годування хворого через зонд	C/D	5
12	Надання невідкладної допомоги при кататонічному збудженні	C/D	15
13	Внутрішньовенне (в т.ч. краплинне) вливання лікарських речовин	C/D	30
14	Проведення електросудомної терапії (ЕСТ).	B	5
15	Призначення лікування згідно з клінічними протоколами	C	60
16	Оформлення медичної документації, в тому числі – електронної	B/C	60
17	Проведення сеансу аутогенного тренування	C	5
18	Проведення кризового психотерапевтичного втручання	B/C	30
19	Застосування психотерапевтичного втручання (гіпно-сугестивна, раціонально-емоційна терапія)	B/C	30
20	Розробка та здійснення схем лікування осіб похилого віку	C/D	30
21	Розробка та здійснення схем лікування дітей та підлітків	B/C	30
22	Оформлення скерування на госпіталізацію до психіатричного закладу та направлення на ЛКК	C	30
23	Оформлення скерування на МСЕК	C	5
24	Проведення первинного і повторного амбулаторного оглядів та призначення амбулаторного лікування	C	30
25	Оформлення документів для невідкладної госпіталізації	B/C	30
26	Визначення алкоголю у повітрі, що видихається особою	C/D	5

27	Надання невідкладної допомоги при деліріозних станах внаслідок інтоксикації чи залежності від психоактивних речовин (алкоголь, наркотичні чи токсичні речовини, психотропні препарати)	C/D	15
28	Проведення процедури штучного дихання	C	5
29	Проведення процедури непрямого масажу серця	C	5
30	Перша допомога при гострій інтоксикації внаслідок передозування психоактивних речовин	C/D	10
31	Представлення пацієнта на судово-психіатричну експертизу (амбулаторну та стаціонарну)	B	5

V. ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
1.	Інформаційні медичні технології	4
2.	Медичне право	4
3.	Менеджмент в охороні здоров'я	8
4.	Лікова психологія	8
5.	Медицина катастроф	8
6.	Протидія насильству в сім'ї	8

*** Обсяг додаткових програм становить від 3% до 8% від загального обсягу програми**

VI. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО СТРУКТУРИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ

VII. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРИМІРНА ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 22 червня 2021 року № 1254.
2. Стаття 10 Закону України «Про вищу освіту».
3. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 р. №600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 01 жовтня 2019 р. №1254).
4. Директива 2005/36/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європи від 7 вересня 2005 р. «Про визнання професійної кваліфікації» зі змінами, внесеними Директивою 2013/55/ЄС.
5. Положення Хартії навчання медичних фахівців у Європейській спільноті, прийнятої у 1994 р. Європейською спілкою медичних фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

Базова література:

1. Основи законодавства про охорону здоров'я <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Global Burden of Disease Study. Global health data exchange. Washington (DC): Institute for Health Metrics and Evaluation; 2016. Accessed April 24, 2021. <http://ghdx.healthdata.org/gbd-results-tool>
3. Data and resources: prevalence of mental health. In: Health topics. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2018. Accessed April 24, 2021. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/mental-health/data-and-statistics>
4. Global Health Observatory data repository. Geneva: World Health Organization; 2017. Accessed October 28, 2021. <http://apps.who.int/gho/data/node.home>
5. Cohen A. Addressing comorbidity between mental disorders and major noncommunicable diseases. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe; 2017. Accessed October 28, 2021. <https://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/addressing-comorbidity-between-mental-disorders-and-major-noncommunicable-diseases-2017>
6. World Health Organization. Global Tuberculosis Report 2019. WHO; 2019.
7. Doherty AM, Kelly J, McDonald C, O'Dwyer AM, Keane J, Cooney J. A review of the interplay between tuberculosis and mental health. Gen Hosp Psychiatry. 2013;35(4):398-406. doi:10.1016/j.genhosppsy.2013.03.018
8. Uthman OA, Magidson JF, Safren SA, Nachega JB. Depression and adherence to antiretroviral therapy in low-, middle- and high-income countries: a systematic review and meta-analysis. Curr HIV/AIDS Rep. 2014;11(3):291-307. doi:10.1007/s11904-014-0220-1
9. International Advisory Group for the Revision of ICD-10 Mental and Behavioural Disorders. A conceptual framework for the revision of the ICD-10 classification of mental and behavioural disorders. World Psychiatry. 2011;10(2):86-92. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00022.x

10. Reed GM, Mendonca Correia J, Esparza P, et al. The WPA-WHO Global Survey of Psychiatrists' Attitudes Towards Mental Disorders Classification. *World Psychiatry*. 2011;10(2):118-131. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00034.x
11. Clark LA, Cuthbert B, Lewis-Fernandez R, et al. Three Approaches to Understanding and Classifying Mental Disorder: ICD-11, DSM-5, and the National Institute of Mental Health's Research Domain Criteria (RDoC). *Psychol Sci Public Interest*. 2017;18(2):72-145. doi:10.1177/1529100617727266
12. Reed GM, First MB, Kogan CS, et al. Innovations and changes in the ICD-11 classification of mental, behavioural and neurodevelopmental disorders. *World Psychiatry*. 2019;18(1):3-19. doi:10.1002/wps.20611
13. First MB, Reed GM, Hyman SE, Saxena S. The development of the ICD-11 Clinical Descriptions and Diagnostic Guidelines for Mental and Behavioural Disorders. *World Psychiatry*. 2015;14(1):82-90. doi:10.1002/wps.20189
14. Parnas J, Sass LA, Zahavi D. Recent developments in philosophy of psychopathology. *Curr Opin Psychiatry*. 2008;21(6):578-584. doi:10.1097/yco.0b013e32830e4610
15. Potter NN. Recent developments in philosophy of mind and psychopathology. *Curr Opin Psychiatry*. 2010;23(6):542-545. doi:10.1097/YCO.0b013e32833d41ed15.
16. Reed GM, Drescher J, Krueger RB, et al. Disorders related to sexuality and gender identity in the ICD-11: revising the ICD-10 classification based on current scientific evidence, best clinical practices, and human rights considerations. *World Psychiatry*. 2016;15(3):205-221. doi:10.1002/wps.20354
17. Kleinman A. *Rethinking psychiatry: from cultural category to personal experience*. Free Press; 1991.
18. Littlewood R. Psychiatry's Culture. *International Journal of Social Psychiatry*. 2016;42(4):245-268. doi:10.1177/002076409604200402
19. Sadler J. Values in psychiatric diagnosis and classification. In: Fulford KW, Davies M, Gipps R, et al. *The Oxford handbook of philosophy and psychiatry*. Oxford University Press; 2013
20. American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (Fifth ed.)*. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing. pp. 5–25. ISBN 978-0-89042-555-8.
21. Kaplan & Sadock's *Synopsis Of Psychiatry*. Behavioral Sciences/Clinical Psychiatry; 11th ed. Wolters Kluwer. 2015
22. Schatzberg AF, DeBattista C. *Manual of Clinical Psychopharmacology*. 8th ed. Washington DC: American Psychiatric Publishing Inc; 2015
23. Stahl SM. *Essential Psychopharmacology. Neuroscientific basis and Practical Applications*. 3rd edn. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 2008
24. Stahl SM. *Essential Psychopharmacology: The Prescriber's Guide*. Cambridge, UK: Cambridge University Press; 2009
25. Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов // Воронеж НПО «Модэк», 1995, - 280 с.
26. Диагностика и ведение биполярного аффективного расстройства. «Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2015 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>

27. Диагностика и ведение большого депрессивного расстройства у взрослых . «Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2014 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2014>
28. Диагностика и лечение эпилепсий у взрослых. «Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия». Сборник клинических рекомендаций 2015 г. <http://neuronews.com.ua/page/sbornik-klinicheskikh-rekomendacij-2015>
29. Дитяча психіатрія : підручник / Г. М. Кожина, В. Д. Мішиєв, В. І. Коростій [та ін.] ; за ред. : Г. М. Кожині, В. Д. Мішієва. – К. : Медицина, 2014. – 375 с.
30. Жариков Н.М., Тюльпин Ю.Г. Психиатрия: Учебник. – М.: Медицина, 2000. – 544 с.
- Жмуров В.А. Психопатология – М: Медицинская книга, Н.Новгород: изд-во НГМА,2002. – 668 с.
31. Кандинский В.Х. О псевдогаллюцинациях. - М.: Мед. книга, 2001. - 157с.
32. Карманное руководство к МКБ-10: классификация психических и поведенческих расстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (Под ред. Дж. Купера / Пер. с англ. Д. Полтавца.– К.: Сфера, 2000.– 464с.
33. Классификация психических и поведенческих расстройств. Клинические описания и указания по диагностике. – К.: Факт, 1999. – 272 с.
34. Классификация психических и поведенческих расстройств с глоссарием и исследовательскими диагностическими критериями (ИДК) // Составитель и редактор Дж. Э. Купер. – Издательство «Сфера», Киев, 2000. – 441 с.
35. Клиническое руководство по психическим расстройствам / Под ред. Давида Барлоу; пер. с англ. Э.Г. Эйдемиллера. – СПб.: Питер, 2008. – 912.
36. Кузнецов В.Н. Особенности клиники и диагностики аффективных психозов резидуально-органического генеза у детей и подростков. //Український медичний часопис.-1998.- 1(3)1998, - С.18-23.
37. Лапидес М.И. Вопросы детской психиатрии. М., 1940; 39-76.
38. Леонгард К. Акцентуированные личности: Пер. с нем. К.:Вища школа, 1989.
39. Менделевич В.Д., Соловьева С.Л. Неврология и психосоматическая медицина.– М.: МЕДпресс-информ, 2002.– 608 с.
40. Мариллов В.В. Общая психопатология: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.– 3-е изд., стер.– М.: Издательский центр «Академия», 2008.– 224 с.
41. Мариллов В.В. Общая психопатология: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений.– 3-е изд., стер.– М.: Издательский центр «Академия», 2008.– 224 с.
42. Мосолов С.Н. Шкалы психометрической оценки симптоматики шизофрении и концепция позитивных и негативных расстройств.– М. 2001.– 238с.
43. Малкина-Пых И.Г. Психосоматика.– М.: Эксмо, 2008.– 1024 с.
44. Психіатрія (під ред. В.М. Козідубової, В.М. Кузнецова, В.А. Вербенко, Л.М. Юр'євої, О.О. Фільца, І.О. Бабюка).- Харків: Оберіг, 2013. – 1164 с.
45. Психіатрія. Збірник тестових завдань. Навчально – методичний посібник. анд., докт. Мед. наук Г.Я. Пилягіна, доцент, анд.. Мед. наук Т.О. Гончар, асистент, анд.. Мед. наук А.Г. Бондарчук, асистент О.В. Зубатюк, асистент

<https://drive.google.com/file/d/0B5eFD4XXvyN8ekI4U19BTVFaeU0/view>

Допоміжна література:

1. Авербух Е.С. Депрессивные состояния. — Л.: Изд-во Ленингр. ун-та. — 1962. — 193 с.
2. Бенджамин С., Гольдберг Д., Крид Ф. Психиатрия в медицинской практике — Киев.: Сфера — 1999 — 179 с.
3. Блейхер В.М., Крук И.В. Толковый словарь психиатрических терминов // Воронеж НПО «Модэк», 1995, - 280 с.
4. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика // Киев: «Здоров'я», 1986, - 280 с.
5. Братусь Б.С. Аномалии личности. — М., 1988. — 301 с.
6. Бредин Ф. Б. Психическая и психофизиологическая адаптация человека // Ленинград: Наука, 1988. - 295 с.
7. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. - Киев: Наукова думка, 1989. - С.104-105, 122
8. Вартамян Г.А., Петров Е.С. Эмоции и поведение // Ленинград: Наука, 1989. - 145 с.
9. Васильев В.Л. Юридическая психология. — СПб.: Питер Пресс, 1998.— 656 с.
10. Гельдер М., Гет Д., Мейо Р. Оксфордское руководство по психиатрии — Киев: Сфера — 1997 — т. 1— 164 с.
11. Гельдер М., Гет Д., Мейо Р. Оксфордское руководство по психиатрии — Киев: Сфера — 1997 — т. 2— 175 с.
12. Гиндикин В. Я., Гурьева В. А. Личностная патология. — М.: ТриадаХ., 2003. — 266 с.
13. Голдберг Д., Хаксли П. Распространенные психические расстройства. — К.: Сфера, 1999. — С. 154-160.
14. Гурьева В.А. Психогенные расстройства у детей и подростков. М., 1996; 207.
15. Детская и подростковая психиатрия, психоневрология: Клинические лекции для профессионалов (Под ред. Ю.С. Шевченко). — М.: Мед. информ. агенство, 2011. — 928 с.
16. Детская психоневрология (Под ред. Л.А. Булаховой). — К.: Здоров'я, 2001. — 496 с.
17. Жариков Н.М., Тюльпин Ю.Г. Психиатрия: Учебник. — М.: Медицина, 2000. — 544 с.
18. Єрмолаєва М. В.. Психологія розвитку: Методичний посібник для студентів заочної та дистанційної форм навчання, 2003 // режим доступу: <http://medbib.in.ua/psihologiya-razvitiya-metodicheskoe-posobie.html>
19. Игумнов С.А. Клиническая психотерапия. — Минск: «Беларуская навука», 2004. — С.34-57.
20. Исаев Д.Н. Психиатрия детского возраста: психопатология развития : учебник для вузов. — СПб. : СпецЛит, 2013. — 481 с.
21. Исаев Д.Н. Психопатология. — СПб.: Спец.Лит., 2004. — 463 с.
22. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. — «Питер», 2002. — 672 с.
23. Клиническая и судебная психиатрия / Под ред. В.А. Гурьевой. — М.: Генезис, 2004. — 480 с.

24. Каплан Г.И., Сэдок Б.,Дж. Клиническая психиатрия // Москва, Медицина - 1994 - Т. 1, С. - 587 – 630 (примітка: перекладне видання, яке є внесене в оригіналі у перелік базової літератури)
25. Каплан Г.И., Сэдок Б.Дж. Клиническая психиатрия. В 2 т.: - Пер. с англ. – М.: Медицина, 1994. – Т.1. - 366 с.
26. Клінічна суїцидологія (за ред.. Л.М. Юр'євої, Н.О. Марути, І.В. Лінського). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2020. – 302 с.
27. Крайг Г., Бокум Д. Психология развития. – СПб.: Питер, 2005. – 940 с.
28. Критерії діагностики та принципи лікування розладів психіки. Клінічний посібник / 29. Підкоритов В.С., Букреєв В.І., Кузьмінов В.М. та ін. – Харків: Фоліо, 2001. – С.71-80.
30. Крыжановский А.В. Циклотимические депрессии. – К: Сфера – 1995 – 271 с.
31. Личко А.Е. Психиатрия. – Тула: ДВК, 1998. – 217с.
32. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера //Ленинград, 1983. – 211 с.
33. Лукомский И.И. Маниакально – депрессивный психоз. – М: Медицина – 1968 – 159 с
34. Марута Н.А. Эмоциональные нарушения при невротических расстройствах: Монография. — Харьков: РИФ «Арсис ЛТД», 2000. — 159 с.
35. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. – Т.1. – 288 с.
36. Медична психологія: в 2 х томах. Загальна медична психологія (ред. Г.Я. Пилягіна) Вінниця: Нова книга, 2020. – Т.2. – 496 с.
37. Меринов А.В., Шустов Д.И., Лукашук А.В., Шитов Е.А. Детская и подростковая психиатрия. Учебное пособие. – Рязань: РИО РязГМУ, 2016. – 132 с.
38. Медицина невідкладних станів: Швидка і невідкладна медична допомога: Підручник / За ред. І.С. Зозулі. Розділ: Невідкладна допомога в психіатрії. Кузнецов В.М.— К.: ВСВ "Медицина", 2012. — 728 с., пал. тв.
39. Международная классификация болезней (10-й пересмотр). Классификация психических и поведенческих расстройств. Клинические описания и указания по диагностике.-СПб: Адис, 1994.
40. Менделевич И.К. Психиатрическая пропедевтика – М: Медицина -1997 – 290 с.
41. Москаленко В.Ф., Горбань Є.М., Табачников С.І. Роль і місце соціальної психіатрії у сучасному суспільстві // Український вісник психоневрології. — 2002. — Т. 10, вип. 1. — С. 9–12.
42. Никол Р. Практическое руководство по психиатрии: Британський поход. – Екатеринбург: Из-во Урал ИНКО. Урал ЦВИ, 2001. – С.20-49.
43. Нуллер Л.Н., Михаленко И.Н. Аффективные психозы. – Л: Медицина – 1988 – 263 с.
44. Пападопулос Т.Ф. Острые эндогенные психозы. — М.,1975
45. Психиатрия и психотерапия : справочник / Герд Лаукс, Ханс-Юрген Мёллер; пер. с нем. ; под.. общ. ред.. акад. РАМН П.И. Сидорова – М.: МЕДпресс-информ, 2010. – 512 с. : ил.
46. Руководство по психиатрии. В 2 томах. Т.1/А.С.Тиганов, А.В.Снежневский, Д.Д.Орловская и др.; Под ред. А.С.Тиганова. –М.:Медицина,1999. – 712 с.

47. Руководство по психиатрии. В 2 томах. Т.2/А.С.Тиганов, А.В.Снежневский, Д.Д.Орловская и др.; Под ред. А.С.Тиганова. –М.:Медицина,1999. – 784 с.
48. Сметанников П.Г. Психиатрия: Руководство для врачей. – Изд. 5-е, перераб. и доп. – М: Медицинская книга, Н.Новгород: Изд-во НГМА, 2002. – 708 с.
49. Соціально-стресові розлади (клініка , діагностика, профілактика) (за ред.. П.В. Волошина, Н.О. Марути). - Харків, Видавець Строков Д.В., 2016. – 335 с.
50. Сухарева Г.Е. Лекции по психиатрии детского возраста. — М.: Медицина, 1974. — 319 с.
51. Сучасні проблеми суїцидології (за ред. П.В. Волошина, Н.О. Марути) Харків, Видавець Строков Д.В., 2017 – 288с.
52. Тести з психіатрії / Кузнецов В.М., Коротоножкін В.Г., Олійник А.В., Насінник О.А., Уралова Л.Т., Бондарчук А.Г., Костюченко С.І., Белов О.Б., Шейко М.В. К., 2009. — 234 с.
53. Томэ Х., Кэхеле Х. Современный психоанализ. – М.: «Яхтсмен», 2003. – С. 234-240.
54. Ургентна психіатрія (клініка, психодіагностика, терапія невідкладних станів). / Дзюб Г. К., Кузнецов В. М., Нестерчук Н. В. / К., 2010. — 190 с.
55. Шейдер Р. Психиатрия – М: Практика – 1998- 485 с.
56. Эй А. Шизофрения. Нариси клініки та психопатології: Пер. з фр. / Передмова Ж. Гаррабе. – К.: Сфера, 1998. – 388 с.
57. Юрьева Л.М. История. Культура. Психические расстройства и расстройства поведения. – К.: Сфера, 2002. – 314 с.

Інформаційні ресурси:

<https://new.meduniv.lviv.ua/kafedry/kafedra-psyhiatriyi-i-psyhoterapiyi-fpdo/> — Офіційна сторінка кафедри психіатрії і психотерапії факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; містить посилання на матеріали лекцій, практичних, семінарських занять та самостійної роботи.

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=N-2dpOwAAAAJ>

Фільц О.О. Кирилюк С.С., митрополит Димитрій (Рудюк). «Клінічне душпастирство: порадник з діагностики у психіатрії» для капеланів у закладах охорони здоров'я (ЗОЗ). <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.20022.11846> Accessed November 4, 2021.